

функції соціального страхування, орієнтири та узагальнюючі критерії, які проявляються через систему фінансових регуляторів, що законодавчо забезпечуються нормативно-правовим полем та врегульовуються системою організаційних заходів. Наскільки успішно працює модель – настільки результативними будуть показники ефективності соціального страхування як вихідного блоку моделі і як засобу державного впливу на соціальні доходи та соціальні виплати населенню, а відтак – і на розвиток заходів соціальної політики держави в цілому.

Література:

1. *Роик В. Д.* Единый социальный налог и проблемы модернизации социального страхования в России // www.council.gov.ru.
2. *Роик В. Д.* Концептуальные основы формирования рыночной финансовой модели социального страхования для России // www.council.gov.ru.
3. Закон України «Основи законодавства України про загальнообов’язкове державне соціальне страхування» від 14. 01. 1998 р. №16/98-ВР // zakon1.rada.gov.ua.
4. *Бабич Л. М.* Оптимізаційна модель фінансового механізму соціального страхування України / Л. М. Бабич, Л. І. Васечко // *Актуальні проблеми економіки*. – 2009. – №1. – С. 158–170.
5. Про прийняття за основу проекту Закону України про систему збору та обліку єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування: Постанова Верховної Ради України від 11. 04. 2007 р. №919 – V // zakon1.rada.gov.ua.

Шаманська О. С.

викладач кафедри фінансів

СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ЗАОЩАДЖЕНЬ ДОМОГОСПО- ДАРСТВ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

У ринковій економіці заощадження населення займають особливе місце серед економічних явищ, оскільки перебувають на межі інтересів громадян, держави та фінансових організацій. З одного боку, заощадження є важливим показником рівня життя населення, пов’язаним із його споживанням, доходами та видатками, а з іншого – являють собою цінний ресурс економічного розвитку, джерело інвестицій та кредитування господарства [1, с. 17].

Заощадження домогосподарств відіграють важливу роль в економічних процесах, будучи основним джерелом інвестицій, які визначають розвиток економіки країни. Водночас зростання заощаджень, крім економічного, має також вагомое соціальне та політичне значення, оскільки сприяє підвищенню життєвого рівня населення та його соціальної захищеності, формування середнього класу в суспільстві й посиленню його фінансової незалежності.

Процес формування національних заощаджень починається з рішень багатьох домогосподарств відмовитися від поточного споживання деякої частини свого доходу. Водночас, рівень життя населення в значній мірі залежить від рівня доходів, величини витрат і обсягів заощаджень домогосподарства.

Домогосподарство в процесі своєї економічної діяльності стикається з наступними основними ризиками:

- ризик втрати доходу;
- ризик виникнення непередбачених витрат;
- ризик втрати заощаджень.

Таким чином стратегії заощадження можна класифікувати за схильністю домашніх господарств до ризиків. Отже, слід виділити:

- стратегію «мінімізації ризиків»;
- стратегію «максимізації доходів від використання коштів»;
- стратегію «поєднання надійних і ризикових форм заощаджень».

Основними факторами, що визначають сучасний заощаджувальний процес населення країни є:

– політична та економічна стабільність держави, соціально-економічна орієнтація її політики. Цей фактор здійснює вплив на рівень заощаджень громадян;

– фінансова стабільність держави. Цей фактор змінює структуру заощаджень і здійснює двояку дію: збільшує розміри організованих (банківських) заощаджень і зменшує обсяги неорганізованих (латентних) заощаджень. Сумарний об'єм заощаджень зменшується, так як зникає необхідність в компенсації втрат доходів від інфляції, створенні резервів для подолання фінансових кризів, знижуються інвестиційні ризики і з'являються нові можливості для підприємницької діяльності;

– демографічна ситуація (вікова структура та стать населення країни, склад сім'ї, тривалість життя, рівень народжуваності);

– інфраструктурно-ринкові особливості стереотипів споживання, які склалися в даній країні, регіоні і т.д. Тут відіграють велику роль реклама нових товарів і послуг, ефект демонстрації споживчих стандартів засобами масової інформації, а також наявність гнучких фінансових інструментів (наприклад, кредиту), які дозволяють задовольнити потребу в житлі, відпочинку і т.д;

– культурно-історичні та природно-кліматичні особливості структури споживання. Так, країни з більш суворим кліматом в структурі споживання мають особливі статті видатків, що пов'язані з підтримкою теплового балансу житла й нежитлових приміщень, необхідністю купівлі сезонних видів одягу, калорійного харчування і т.д. [2, с. 71].

Наведені фактори справляють комплексний вплив на вибір організованої форми заощаджень, що представляє собою заощадження населення, мобілізацію і розміщення яких проводить банківська система, або небанківські фінансово-кредитні установи, які згідно із законодавством мають право здійснювати операції щодо залучення коштів населення та їх розміщення. Від розміщення заощаджень у фінансово-кредитних установах населення отримує доходи у вигляді відсотків і дивідендів.

Слід зазначити, що вибору організованої форми заощаджень перешкоджають наступні обставини:

– рівень відсотків по термінових банківських вкладах може забезпечити лише негативну дохідність по розміщених на них коштах;

– рівень надійності окремих банків і всієї банківської системи викликає недовіру населення;

– фінансовий ринок не розвинений, тому що на ньому відсутні достатньо ліквідні, дохідні, надійні, доступні домашнім господарствам інструменти і т.д.

В свою чергу, неорганізовані заощадження – це сума коштів, котрі знаходяться в розпорядженні домогосподарств, існують у вигляді готівкових й інших формах заощаджень, не інвестуються в цінні папери, депозити, паї та організовану підприємницьку діяльність. Неорганізовані заощадження включають два окремих потоки (рис.1):

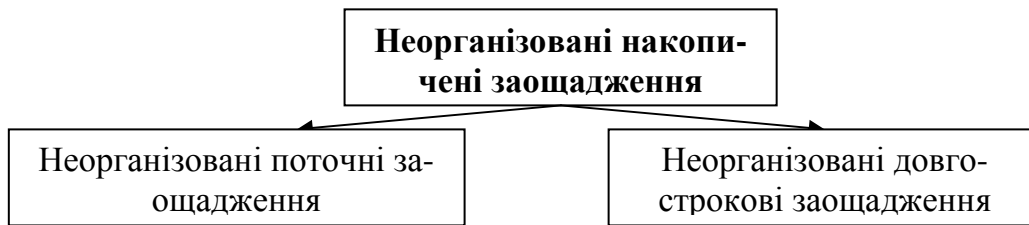

Рис.1. Неорганізовані накопичені заощадження домогосподарств

Загалом, неорганізовані довгострокові заощадження домогосподарств формуються роками. Основні мотиви їх створення – це мотив заощадження коштів в умовах високих темпів інфляції, мотив невиплати заробітної плати (їх величина не піддається достатньо точній оцінці) [3, с. 183].

Неорганізовані поточні заощадження формуються з поточних доходів домогосподарств і їх можна визначити більш точно. Це, перш за все, готівкові кошти поза банківською системою. Мотив створення неорганізованих поточних заощаджень виникає, в першу чергу, із реакції домогосподарств на зміну макроекономічних показників розвитку національної економіки та пов'язаний з ефективним використанням доходу в майбутньому.

В ринковій економіці існує значна кількість доступних форм вкладення заощаджень і необмежена свобода їхнього вибору. Основними критеріями, що визначають заощаджувальну поведінку населення, є дохідність, безпека та ліквідність їх заощаджень.

Найбільш поширеними серед домогосподарств є наступні види вкладення заощаджень: банківські депозити, валюта, пайові інвестиційні фонди, цінні папери, нерухомість, дорогоцінні метали, вклади в недержавні пенсійні фонди [4, с. 80].

Крім того, заощадження домогосподарств є вагомим інвестиційним ресурсом для економіки держави, оскільки в більшості країн національні заощадження формуються на основі заощаджень населення. На основі цього фіксується участь домогосподарств в інвестиційних процесах, зокрема в економічному зростанні країни.

Насамкінець відмітимо, що стійкості ощадно-інвестиційного процесу в Україні сприятиме дотримання низки умов, найважливішими серед яких є:

– досягнення такого рівня доходів населення, за якого б існувала можливість після задоволення усіх найважливіших потреб здійснювати заощадження.

щадження з метою інвестування в різні активи та отримувати додаткові доходи;

– стабільне функціонування фінансових інститутів, здатних акумулювати заощадження домашніх господарств і забезпечити їх збереження, у т.ч. завдяки системі державних гарантій;

– наявність різноманітних за ступенем дохідності та ризиковості фінансових інструментів, які дають змогу населенню ефективно інвестувати грошові кошти при високій ліквідності вкладень.

Література:

1. *Іващенко М. В.* Інституціональний аналіз видів фінансової поведінки українських домогосподарств / М. В. Іващенко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – №1(10). – С. 17–21.

2. *Бутаков В. К.* Оптимизация финансов домашних хозяйств в современных условиях / В. К. Бутаков // Финансы и кредит. – 2010. – №38 (422). – С. 70–75.

3. *Гаршина О. К.* Вплив економічної кризи 2008–2009 років на ощадну діяльність українських домогосподарств / О. К. Гаршина // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №5(107). – С. 181–188.

4. *Елканова Я. Э.* Особенности финансового поведения домашних хозяйств в условиях кризиса / Я. Э. Елканова // Финансы и кредит. – 2010. – №24 (408). – С. 78–82.

Шашкевич О. Л.

к. е. н., доцент кафедри фінансів

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ

Норми Бюджетного кодексу України від 8 липня 2010 року №2456-VI [1], а саме статті 26 передбачили, що розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організовують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують їх здійснення у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах.

Під «внутрішнім контролем» розуміється комплекс заходів, що вживаються керівництвом для забезпечення дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів, досягнення результатів відпо-